

ЕДНО ИНТЕРВЮ С ПРОЧУТАТА БЪЛГАРСКА НАРОДНА ПЕВИЦА

ЯНКА РУПКИНА

НИЕ ТРЯБВА ДА ПАЗИМ НАРОДА И ТРАДИЦИИТЕ СИ

ТЕКСТ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, СНИМКИ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА И АРХИВ

Янка Рупкина е една изключителна българка, която омагьосва със своите песни хората по целия свят. Джордж Харисън я нарича най-голямата певица на планетата, а “Гардиън” пише през 1988 г.: „Ако тази година сте решили да си купите само един албум, то той трябва да бъде “Заплакала е гората” на Трио “Българка”. В Прага също бяхме свидетели на мистерията на нейния глас, който предизвика буря не само от аплодисменти.

Г-жо Рупкина, след като в Прага изпяхте песента “Пеперуда”, се разрази буря и заваля пороен дъжд. Това случайно ли беше според Вас?

Може би пак докарах дъжда с “Пеперуда”. Така стана и в Бостън. Там нямало година и половина дъжд и когато аз запях тази песен, дъждът започна да чука по стъклата и хората станаха на крака. Май трябва да я махнем тази песен от програмата, като пея на открито.

Кога почувствахте за първи път магията на пеенето?

На шестгодишна възраст. Моята баба Яна,

на която съм кръстена, беше една много голяма певица и богат духовно човек. От нея съм научила първите си песни. Не мога да забравя нейния меден глас.

Родът Ви целият ли е от Странджа?

Да. Аз произхождам от голям род от село Богданово, близо до град Грудово.

И досега ли обичате най-много странджанските песни?

Ами, да. Макар че отначало пеех тракийски песни. След като завърших Медицинския техникум в Бургас, работих 6-7 месеца в село Дюлево. След като се омъжих

и отидох в Росен, не ми даваха работа като медицинска сестра, защото не бях партиен член. Тогава започнах да правя електромотори в една работилница.

Как от моторите преминахте към фолклора?

Аз продължавах да пея на концерти и се явявах на окръжни фестивали. В село Граматиково имаше събор-надпяване, където ме чу Филип Кутев и ме избра за солистка, но нямаше щат. После се явих на конкурс в радиото и през 1961 година започнах работа в Ансамбъла на Българско национално радио. По-късно напра-

вихме “Мистерията на българските гласове.”

Вие ставате световноизвестна с трио “Българка”. Откога съществува то?

Още като отидох в Ансамбъла, нашият диригент Борис Петков ме избра с Ева Георгиева и Стоянка Бонева да пеem соло в различни песни. Дълги години работехме така в Ансамбъла, след което аз реших да се отделим и като камерен състав да пеem на различни места и у нас, и в чужбина. Пътувахме доста. Американецът Джо Бойд се заинтересува от мен. Идва често на нашите фестивали и е следил моето развитие. В края на 80-те години ми предложи да направя група и да работим заедно. Така започнахме с Трио “Българка” и с колеги от странджанската група, която той кръсти група “Балкана”. Бях обработила нашата музика в диско стил и Кейт Буш пожела да запишем с нея диска “Червената обувка”. Имахме много турнета и обиколихме целия свят.

Все още със същите колеги ли работите?

Не, тъй като те напуснаха по здравословни причини, аз четири години бях в застои, защото не можех да намеря подходящи певци. Но накрая за моя радост взех Елена Каменова и Янка Танева и направихме много хубави записи с диригент Георги Генов.

Вие много често пеете в Америка...

Да, от 1993-94 година пея много често там. Канят ме мои познати импресарии и по няколко месеца обучавам певци и пея сола в ансамблите. Участват и техни оркестри, които свирят българска музика. Веднъж в Бостън ми казаха, че няма кой да ми свири и че трябва да пея сама, но като излязох на сцената, там имаше оркестър от 20 американци. Когато те засвирих моята песен “Алтън Мара”, ми потекоха сълзи от очите. Само с една репетиция направихме един вълшебен концерт.

На какво според Вас се дължи този интерес на американците към българския фолклор?

Още преди 90-та година имаше американци, които се интересуваха от нашия фолклор. Тогава се запознах с Карол, която беше дошла да учи български народни танци. След това се запознах с певицата Марта Фортсайт. Карол направи танцов състав в Ню Йорк, а Марта – ансамбъл за български народни песни в Бостън. А при Катя Спрингер, която дори наричаме българката Катя, поставям автентични народни танци от моето село. Имам много познати в Америка и пея в Сан Франциско, Лос Анджелис, Ню Йорк и Вашингтон. Дори преди една година пяхме там с Лили

Иванова и направихме страхотен концерт. Лили Иванова е една голяма българска певица, тя е неповторима и е един широко устроен човек. Помогна на много музиканти. Но пресата пише какви ли не измислици за нея.

Има ли чудеса във Вашия живот?

В живота на артиста се случват и много красиви, и много лоши неща. Бях поканена чрез ЮНЕСКО в Холандия от господин Махиндра. Той събра по една солистка и един музикант от 15 страни и направи голямо шоу. С това шоу обиколихме Холандия, бяхме в Москва и в Мадрид. По време на това турне почувствах истинската свобода. Бях много щастлива. Направихме записи и филм. За мен това е един незабравим спомен. Аз съм пяла с много звезди. Но за мен остава един голям спомен срещата ми с Джордж Харисън. В Лондон след нашия концерт с Трио “Българка” при мен дойде един красив мъж. Аз изгубих ума и дума, не усетих как се озовах в преградките на Джордж Харисън и как той ме понесе на ръце. Това за мен е също едно чудо. После той ни покани в своя замък в Лондон, където направихме концерт в чест на една вече болна оперна певица, за която Харисън и семейството му се грижеха. Певицата ме помоли да ѝ изпея на ухо “Калиманка” и аз пях със сълзи на очи, клекнала до нея. Тогава Харисън ми подари една от неговите плочи с фабрично изписан автограф за мен: “На най-голямата певица на планетата Янка Рупкина – с много обич.”

Как се приема българският фолклор в чужбина?

Публиката почти не се различава. Във всяка страна ни приемат с голяма радост. **Има ли направени филми за Вас?** Преди няколко години направиха за мен филма “Пътят”. Това е прекрасен филм за моята творческа дейност с много музика, сниман в Балчик. Прожектирали са го и в Русия. Може би трябва да се направят още филми и за други мои колеги, защото ние имаме музика, която трябва да остане за поколенията.

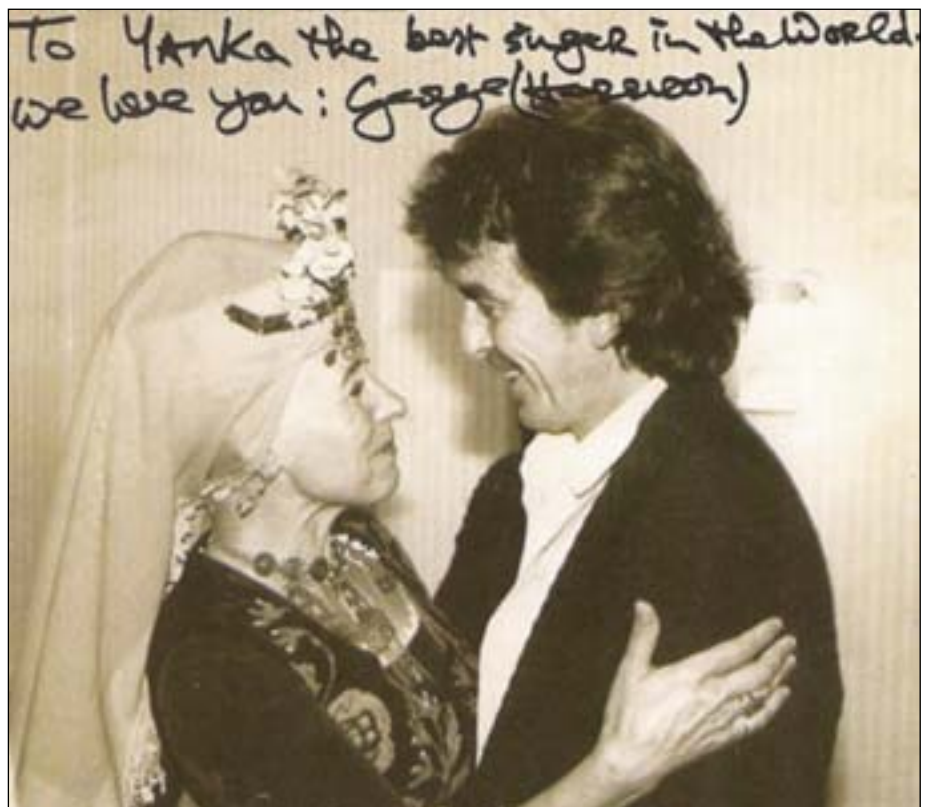
Лек ли беше пътят Ви в живота?

Моят път никак не беше лек.

Имахте ли много проблеми?

Да, още като отидох в Ансамбъла в София, ме поканиха да стана член на БКП и аз отказах. След това бях често сваляна от участия по неизвестни за мен причини. Когато ме поканеха някъде, се изпрашаха други хора. Казаха ми, че щом съм отказала да вляза в Партията, ще си нося кръста цял живот. Проверяха ме по летищата много пъти, трябваше да си отварям куфарите, да показвам коя съм, да обяснявам защо съм Рупкина, защо съм Василева, защо съм народна певица. Дори в Холандия ми откраднаха паспорта. Пак може би беше по поръчка, не знам. Засега знам само, че досието ми е над 300 страници и аз в най-скоро време ще искам да го видя.

Промениха ли се нещата след 1989 година?

След 1990 година имам други проблеми. Някои от журналистите пишат какво ли не измислици за мен. Преди години ги оправдавах, защото режимът беше такъв. Казвах им: "Искам да пишете така, както го казвам", а те ми отговаряха: "Не може, госпожо Рупкина, защото ще останем без хляб." Разбирах ги и им прощавах. И те пишеха каквото искат. Но сега също си пишат каквото искат. Даже точно около 24 май са хвърлили кал върху името ми. Но аз не се оставям и ще опровергая това, което не е истина. Обичам си народа, обичам си страната и макар че съм имала много предложения да остана в чужбина, живея в България. Българският народ ме обича, но има подставени хора със зли сърца, които пишат какво ли не. Ние трябва да се държим ръка за ръка. През 2001 г. направих една песен в Канада, в която пея, че ние сме дошли отдалече да си пийнем от водичка, да се хванем за ръчица, да играем, да попеем. Това трябва да бъде посланието на всеки от нас по света.

Мислите ли, че имате звезда, която Ви пази и закриля?

Вижте, аз наистина съм се родила със звезда. Не искам да прозвучи силно, но аз съм се родила с риза-ризница. Още моята баба ми казваше: "Ти ще станеш голяма певица, но запомни едно: ще имаш много душмани и те ще ти завиждат, но ти и с душманите си трябва да бъдеш добра." Много съм благодарна на родителите си, защото ме възпитаха на труд, на обич към хората и ме учиха, когато имам една хапка хляб и една дреха, да я дам на другия. Не страдам от манията да имам много пари, много дворци и т.н. Аз живея много скромно. Не искам да разказвам, че съм като емигрант в България.

За съжаление, много българи се чувстват като емигранти в собствената си страна.

Да, но все пак не бива да бъде така. За да стане един музикант голям и да пее по целия свят, той хвърля огромен труд и трябва да бъде уважаван. Аз съм тръгнала от своето село Богданово на 17 години без чужда помощ и съм стигнала до София и до света. Независимо от всичко, се чувствам добре. Горда българка съм. Не скланям глава пред хора, които не обичат страната си и народа си и се боря срещу такива хора, макар и да съм неудобна.

Говорейки за звездата-закрилница, аз имах предвид, че сте преживяла едно голямо нещастие...

Да, аз преживях тежката катастрофа на летище София през 1971 г. Тогава почина Паша Христова и много млади танцьори.

Променя ли се човек след като преживее такова нещастие?

Цялата съм в белези, половината ми тяло беше изгорено... Бях в комоцио близо десет дни. Докторите от Пирогов ми свалиха почти всичко от лицето. Много съм благодарна на целия тогавашен екип. Положиха големи грижи. Но така остана неразкрита нашата история. Харесва ми, че напоследък при подобни нещастия обществеността взема мерки, за да се разкрият причините.

Каква според Вас беше причината за катастрофата?

Обяснението беше, че катастрофата е станала по технически причини, но според мен не е така. Защото самолетът, с който трябваше да летим ние, беше заменен в последния момент със самолета на големците. А на нас ни дадоха техния самолет. Нещата не са ясни и до ден днешен, но

всички смятаме, че това е една диверсия. Може би не е била предназначена за нас, но стана с нас.

Закъде пътувахте тогава?

За Алжир. Катастрофата стана при излитането от летище София. Това беше нещо страшно. Когато дойдох на себе си, видях болничния лист на краката си. Бях вързана с колани. Издърпах се на лакти и успях да прочета, че деветият ми ден е решаващ. Тогава си казах: "Яна, ти не трябва да заспиваш повече!" Останах жива и отново започнах да се уча да вървя, подпирях се по стената с лакти, три месеца няхах глас. Точно тогава трябваше да запиша една песен за цар Иван Шишман, защото се правеше филм за него. Исках да я запише друга певица, но аз си мислех, че ако не успея да запиша тази песен, никога повече няма

свещецът ми сложи един пръстен. След това се събудих. Станах и дръпнах пердето, за да се уверя, че навън е тъмно. В този момент ми се обади една жена и ми каза, че иска да ме заведе на църква. Преди да вляза в църквата видях образа на същия този светец - това беше св. Мина. Оттогава той ме закриля и аз навсякъде нося иконата му със себе си. Вярвам в много неща и това ми помага да бъда силна в живота.

От всички най-много обичам Левски. Направих песен за него по писмо, което е изпратил до майка си. Пяла съм на гроба на майка му. Много пъти след концерти оставям цветя пред паметника му и му благодаря, че се е борил за нас. Нося винаги лика му със себе си.

Ние вече сме се разпръснали по целия свят. Какво според Вас може да съхрани българският дух?

Българският дух може да го съхрани обединението. Както е написано на нашето Народно събрание: "Съединението прави силата." Когато си разединен, нищо не можеш да направиш. Но лошото е, че ние, българите, като направим нещо хубаво, искаме да го развалим. Аз съм имала много несгоди в работата си, но съм била търпеливият човек, винаги съм всявала спокойствие. В много интервюта съм го казвала: много се разединихме, имаме 1000 партии, време е вече да се обединят най-кадърните от всички партии и да вървим напред, защото народът ни загива. Ние трябва да се борим с хората, които са срещу българските национални интереси, да уважаваме хората, които се борят за доброто на народа. България е красива. Ние имаме всичко в тази малка България. Но нямаме организация. Ние трябва да пазим народа си, трябва да пазим традициите си. ■

да пропея. И така ми дойдоха сили и с превързани ръце под престилката я записах отведнъж.

Може ли да се каже, че желанието да изпеете тази песен е спасило гласа Ви?

Сигурна съм в това. А и Иван Шишман е бил силен човек и представяйки си го, аз успях да намеря сили да я запиша, след което веднага изпаднах в кома. После с Емил Димитров и Богдана Карадочева пътувахме за Полша. Свалиха ме на носилка от самолета и Емил Димитров се чудеше, че излизам да пея на сцена след такъв припадък. Наскоро след моята катастрофа бях и във Франция на един фестивал с танцовия състав на Захари Андреев. Там също изпаднах в криза, френският доктор ми забрани да пея, но аз помолих

двама танцьори да ме изведат на сцената и да ме отведат, ако им дам знак. Но като видях хората, ми дойде сила, изпях 4-5 песни и спечелихме първа награда за България

След тази катастрофа промени ли си Вашето виждане за света?

Аз откакто съм се родила, виждам много надалеч.

Значи имате ясновидски способности?

Наистина знам предварително къде какво ще ми се случи, но тогава не отдавах значение на тези неща. След катастрофата обаче сънувах един пророчески сън, не зная дали това не беше видение... Видях на отсрещната стена един светец и цялата ми стая се озари. Той ми подаде дясната си ръка, аз му подадох своята и тогава

ЯНКА РУПКИНА е родена в странджанското село Богданово. През 1959 г. спечелва първа награда на Националния фолклорен фестивал. От 1961 г. в продължение на 35 години е солистка на Ансамбъла на Българското национално радио, който по-късно е трансформиран в "Мистерията на българските гласове". Самостоятелната ѝ солова кариера започва през 1994 г. с Трио "Българка". Неин продуцент е известният Джо Бойд. Янка Рупкина концертира по цял свят. Пее с Кейт Буш, Крис де Бърг, Джордж Харисън и други. Има издадени 10 албума, последният от които е "Керанка".